

Reactie *Sustainable Finance Lab* tbv consultatie Wijziging van de Regeling eindtermen en toetstermen examens financiële dienstverlening Wft

Met betrekking tot bovenstaande *Regeling eindtermen en toetstermen* achten wij een reactie van groot belang. Deze reactie omvat een aanvullende denkrichting op bestaande eindtermen.

Wij constateren dat regelgeving en richtlijnen m.b.t. ESG-factoren (Environmental, Social and Governance, waaronder klimaat- en transitierisico's) in de nieuwe regeling niet zijn opgenomen, ondanks de grote implicaties voor de financiële wereld in het algemeen en de praktijk van financieel adviseurs. Niet alleen op het vlak van nieuwe en aanstaande wetgeving (zie Bijlage I), maar ook op het vlak van (invloed op) financiële ratio's. Deze ontwikkeling moet dan ook zonder twijfel zijn weerslag vinden in de eindtermen van de professional, onder de noemer van de 'doorlopende vakbekwaamheidseisen', zoals genoemd in het door CDFD opgestelde Adviesdocument.

ESG in de (financiële) praktijk

In de praktijk neemt men deze componenten inmiddels zeer serieus. Zo stelt de Financial Stability Board bv. dat *"one of the most significant, and perhaps most misunderstood, risks that organizations face today relates to climate change...and it could have significant, near-term financial implications"*. Klaas Knot (DNB) stelt dat *"klimaat-gerelateerde onderwerpen de soliditeit van financiële instituties kunnen beïnvloeden en daarom een aandachtspunt behoren te zijn voor zowel banken als toezichthouders."*

Deze signalen vinden blijkbaar geen weerklank in hoe toekomstig adviseurs worden opgeleid. Ook in het eerder genoemde Adviesdocument van de CDFD inzake 'Ontwikkelingen 2019' wordt er niet gerept over ESG, duurzaamheid en/of de gerelateerde klimaat- en transitierisico's.

Deze leemte in de eindtermen geeft een vertekend beeld van de (toekomstige) risico's die zonder twijfel invloed zullen hebben op financiële producten en financieel advies.

De bijgevoegde opsomming gebruikt een indeling per beroepsgroep, zoals in de Regeling Eindtermen. Er is getracht per specifieke beroepsgroep regelgeving en richtlijnen vanuit de sector op te sommen. De mate waarin deze richtlijnen juridische bindend zijn verschilt. Feit is wel dat deze grote maatschappelijke ontwikkeling implicaties heeft voor de financiële praktijk. Een ontwikkeling waarvan toekomstig financieel adviseurs over geïnformeerd dienen te worden wil deze "vakbekwaam" zijn werkzaamheden kunnen uitvoeren, zoals gesteld in artikel 4:9 van de Wft.

Conclusie en aanbeveling eindtermen

We zien de opsomming in Bijlage I als basis voor het toevoegen van eindtermen gerelateerd aan ESG-componenten. De E en de S-component zijn in dezen vooral van belang.

In dat kader zouden onderstaande eindtermen een startpunt kunnen zijn. Graag wisselen we hierover van gedachte. Noot: Deze eindtermen zouden moeten gelden voor elke beroepsgroep, zoals uitgesplitst in de Regeling Eindtermen én in Bijlage I.

Met betrekking tot de *Environmental*-component stellen we voor dat de volgende eindtermen toegevoegd worden:

- *De kandidaat kan adviseren over financiële effecten (risico's én kansen) van het milieu (waaronder klimaatverandering) op het financiële product.*
- *De kandidaat kan adviseren over de impact van het financiële product op het milieu (waaronder het klimaat, biodiversiteit, etc.).*

Met betrekking tot de *Social*-component stellen we voor dat de volgende eindtermen toegevoegd worden:

- *De kandidaat kan adviseren over financiële effecten (risico's én kansen) van het sociale aspect (waaronder mensenrechten) op het financiële product.*
- *De kandidaat kan adviseren over de impact van het financiële product op het sociale aspect (waaronder mensenrechten).*

Bijlage I: Aanvullingen relevante eindtermen per financieel adviserende beroepsgroep, inzake duurzaamheid en klimaat- en transitierisico's

Adviseur basis

- De Nederlandse Bank heeft duurzaamheid als een v.d. drie speerpunten voor komende vier jaar (2018-2022) en is wereldwijd koploper onder centrale banken wat betreft duurzaamheidsbeleid. De implicaties van het incorporeren van duurzaamheid in heeft zonder twijfel, steeds zichtbaarder, zijn weerslag op de sector (en dus op financieel advies). Ze besteden grote aandacht aan de klimaat- en transitierisico's, onder meer in het 'Veilig achter de dijken'-rapport uit 2017¹. Ook in hun wetgevingsbrief aan de minister, april 2018 (en eerder in 2016²), pleitten ze, in lijn met de wens van de Europese Commissie, nadrukkelijk voor méér wetgeving omtrent inzichtelijkheid in ESG-beleid bij banken en verzekeraars (zie relatie tot BNFI i.c.m. AFM.)³
- De Autoriteit Financiële Markten heeft haar zorgen omtrent de inzichtelijkheid van duurzaamheidsrisico's opgenomen in de tien risicospeerpunten voor de toekomst⁴. Formeel is er in dat kader het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie (BNFI) aangenomen in 2017⁵.
- De Europese Commissie heeft in januari 2018 een actieplan opgesteld omtrent duurzame financiering⁶. De reactie⁷ van het Nederlandse kabinet is evident: 'het kabinet ondersteunt de algehele doelstelling van het actieplan' en 'De stabiliteit van het financiële stelsel is gebaat bij het zo vroeg mogelijk inzetten van dergelijke transitiepaden'.

Adviseur bancaire

- De Nederlandse Vereniging van Banken heeft ook meerdere duurzaamheidsdoelen geëxpliciteerd⁸. Concreet is dit o.a. tot uiting gekomen in het Maatschappelijk Statuut⁹, onderdeel van het 'Toekomstgericht Bankieren'-pakket. In dit, door Nederlandse banken ondertekende, Statuut staat o.a. dat *"bij het uitoefenen van hun functie wordt van alle bankmedewerkers verwacht dat zij een zorgvuldige afweging maken tussen de belangen van klanten, samenleving, de bank zelf en haar medewerkers, kapitaalverschaffers en andere stakeholders van de bank"*. Ook staat in dit Statuut genoemd dat banken 'vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid' bijdragen aan een 'duurzame economie'.

¹ Zie: https://www.dnb.nl/binaries/1706275_Klimaatverandering_NL%20WEB_def_tcm46-363851.pdf?2017101116

² <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2016/07/12/bijlage-2-wetgevingsbrief-dnb-2016/bijlage-2-wetgevingsbrief-dnb-2016.pdf>

³ <https://www.afm.nl/~/profmedia/files/afm/2018/wetgevingsbrief/brief-dnb.pdf>

⁴ <https://www.afm.nl/nl-nl/over-afm/blog/top-10-risicos/9>

⁵ <https://www.afm.nl/nl-nl/nieuws/2017/juli/nfi-richtsnoeren>

⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/180131-sustainable-finance-report_en

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/brieven/2018/04/20/fiche-2-bij-kamerbrief-over-informatievoorziening-nieuwe-commissievoorstellen/bijlage-2-kamerbrief-inzake-informatievoorziening-over-nieuwe-commissievoorstellen.pdf>

⁸ <https://www.nvb.nl/thema-s/4435/verduurzaming.html>

⁹ <https://www.nvb.nl/standpunten/568/maatschappelijk-statuut.html>

- Naast de lancering van het 'Toekomstgericht Bankieren'-pakket heeft de NVB inmiddels ook de noodzaak van duurzaam bankieren onderschreven middels de Regeling Groenprojecten¹⁰, het iMVO-convenant¹¹ en het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF)¹². Daarnaast heeft de NVB, n.a.l.v. een ingediende motie uit juni 2015, een protocol geformuleerd waarin de rechten van spaarders worden geëxpliciteerd. Dit gebeurde onder dezelfde noemer van 'duurzaam bankieren' en had als doel om inzicht te verschaffen over de manier waarop het spaargeld van de klant wordt geïnvesteerd¹³.

Adviseur verzekeringen

- Het Verbond van Verzekeraars kent soortgelijke afspraken waarin de reële aanwezigheid van klimaat- en transitierisico's wordt onderschreven. Er is sinds 2012 een code duurzaam beleggen en in juli 2018 is het iMVO-convenant in dit kader ondertekend¹⁴.
- In 2017 heeft de VvV het rapport 'Hoofd boven Water' uitgebracht, dat dieper ingaat op het verzekeren van schade in een door klimaat veranderende wereld.¹⁵
- In het eerder aangehaalde DNB-rapport uit 2017 (Veilig achter de dijken) wordt veel aandacht besteed aan gevolgen voor verzekeraars, in de vorm van premies van schadeverzekeringen, catastrofemodellen en het bijbehorende risicomanagement.
- Tevens zijn er ook Nederlandse verzekeraars aangesloten bij het wereldwijde VN-programma omtrent 'Principles for Responsible Investment' (UNPRI) (naast zo'n 100 andere Nederlandse financiële instellingen).¹⁶ Doel is om, samen met 2.000 andere wereldwijde financiële instellingen, verantwoord beleggen te stimuleren.

Adviseur pensioenen

- In de Pensioenwet (artikel 135, lid 4) staat sinds 2014 dat fondsen inzichtelijk moeten maken hoe ze vorm geven aan verantwoord beleggen. De Pensioenfederatie somt de regelgeving op en poneert aanbevelingen¹⁷. In de 'Contouren Agenda Verantwoord Beleggen'¹⁸ wordt expliciet aangegeven hoe deze aanbevelingen vorm moeten krijgen de komende jaren. Zie in dit kader ook het rapport 'Samen sterker en sneller', opgesteld door Sustainable Finance Lab en De Groene Zaak¹⁹.

¹⁰ <https://www.nvb.nl/thema-s/lenen-sparen-beleggen/188/regeling-groenprojecten.html>

¹¹ <https://www.imvoconvenanten.nl/banking/about-this-agreement>

¹² <http://carbonaccountingfinancials.com/>

¹³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-754488>

¹⁴ <https://www.verzekeraars.nl/media/5024/getekend-cvs-convenant-internationaal-verantwoord-beleggen-in-de-verze.pdf>

¹⁵ <https://www.verzekeraars.nl/media/3643/hoofd-boven-water-verzekeren-van-schade-in-een-veranderend-klimaat.pdf>

¹⁶ <https://www.unpri.org/signatories>

¹⁷ <https://www.pensioenfederatie.nl/stream/servicedocument-verantwoord-beleggen.pdf>

¹⁸ <https://www.pensioenfederatie.nl/stream/contouren-agenda-verantwoord-beleggen.pdf>

¹⁹ <http://degroenezaak.com/wp-content/uploads/2016/05/SFL-en-DGZ-Samen-sterker-en-snelser-Agenda-MVB-Pensioenfondsen-003.pdf>

- Op Europees niveau zorgt regelgeving (aanstaande IORP II-richtlijn, 2019) er voor dat pensioenfondsen explicieter moeten gaan rapporteren over de ESG-risico's.²⁰
- Een rapport van DNB uit 2016 omtrent duurzaam beleggen in de pensioensector geeft de noodzaak aan en reikt handvatten voor de sector²¹.
- De sector zelf heeft de handen in elkaar geslagen om duurzaam beleggen gefaseerd op te pakken en te implementeren²² en heeft daarvoor gezamenlijk gepubliceerd over de risico's van klimaatverandering voor pensioenfondsen²³. Ook voor de pensioensector is er een iMVO-convenant in ontwikkeling²⁴.
- Op wereldwijd niveau slaan financiële instellingen de handen in elkaar om óók non-financiële informatie verplicht inzichtelijk te maken. Zie: Task Force on Climate-Related Disclosures (TCFD)²⁵. Meerdere grote Nederlandse financiële instellingen hebben deze standaard ondertekend²⁶.

²⁰ <https://www.dnb.nl/nieuws/dnb-nieuwsbrieven/nieuwsbrief-pensioenen/NieuwsbriefPensioenenfebruari2018/dnb373172.jsp>

²¹ https://www.dnb.nl/binaries/1603341_Themaonderzoek_Duurzaam%20Beleggen_WEB_tcm46-346418.PDF

²² <https://spilplatform.com/>

²³ <https://spilplatform.com/publicaties/spil-kennispaper-de-impact-van-klimaatverandering/>

²⁴ https://www.imvoconvenanten.nl/pensioensector?sc_lang=nl

²⁵ <https://www.fsb-tcfd.org/about/>

²⁶ <https://www.fsb-tcfd.org/tcfd-supporters/>